

Stadsadministratie Eibergen, naar onderwerp geordend

Streekarchivariaat Regio Achterhoek, *Oud-archief Eibergen*, inv.nr. 1, "Gemeenteboeck der stadt Eybergen", houdende aantekeningen inzake verschillende onderwerpen, onder meer: verwerving van het burgerrecht en financiën, 18e en begin 19e eeuw. 1 deel

Folio: Onderwerpen

Bestuur

- 123 25 februari 1743. Taakverdeling magistraat wordt vastgesteld op de Keurdag (25 februari). Het betreft o.m. de wijze van verkiezing van de magistraat. De keurnoten stellen de burgemeesters en gemeenslieden aan. De laatstgenoemden zorgen voor het bijhouden van de stadsrekening over het lopende jaar.
- 284 Reglement voor burgemeesters en gemeenslieden.

Eigendommen

- 42 3 april 1734. Grondverkoop aan Hendrik Slatboom in de Holterhoek. De omschrijving duidt op een restant van een landweer. Ook wordt grond verkocht aan Jacob Seers, die een stukje grond had aangegraven.
- 125 Verpachting van het Pulleken in de Hondevoort en de Hagen aan Hendricus ter Weeme.
- 133 Verpachting van de Matthes mate, 1749. Sprake van achterstallige pacht.
- 148 Hendrik Menkhorst neemt aan een "geute in de Veltsteege" (de huidige J.W. Hagemanstraat vanaf het Hendrik Odinkplein richting het Koerhuis) te leggen en een vonder te maken tussen de huizen van Getruij Geverink en Berent Hiddink. Op folio 159 de afrekening met Hendrik Menkhorst over zijn schulden en over de goot in de Veldsteeg, d.d. 19 mei 1788.
- 153 30 november 1745. Verpachting van een huis en kamp op de Ramsbeke in de Holterhoek aan de vrouw van Derck te Vlierhaar voor een termijn van drie jaren. Per jaar betaalt zij 22 gulden.
- 154 29 januari 1748. Verpachting van een huis en kamp op de Ramsbecke aan Jan Hendrick Geelinck en zijn vrouw voor een tijd van 6 jaar. Pacht per jaar: 24 gulden.
- 156 1 mei 1771. De brug bij het Zwiibroek wordt verpacht aan Jan Koelman.
- 156 Periode 1775-1792. Regelingen met Jan Hendrik Gielink op Niers inzake een obligatie van 400 gulden en de pacht van zijn boerderij. Bijzonderheden: het zaadgewas is in 1777 "verhaagelt". Tevens worden 500 voet planken voor de zoldering boven de keuken en waskamer verrekend.
- 158 20 februari 1790. Verpachting van het "stadsgoed de zoogenaamde Kikebeeke op de Rammelsbeeke in de Holterhoek..." aan Jan Hendrik Gelinck en zijn vrouw. Het goed wordt verpacht voor een periode van 12 jaar vanaf Sint Peter 1790. De pachtsom bedraagt 35 gulden per jaar. Andere voorwaarden: het onderhoud gebeurt door de pachter, die ook jaarlijks op het Stadthuis moet leven een kar kluin en veentorf, "en wel van het veen zonder eerst in huys geborgen te hebben".
- 158 19 mei 1792. Verpachting van de Kikebeeke aan Evert Gelinck en zijn vrouw Henders Nijevelt, zoon en schoondochter van Jan Hendrik Gelinck.
- 161 19 maart 1787. Akkoord met Harmanus Veehof, woonachtig in de Holterhoek op "onse stadtsgrond" over zijn pacht en het recht van uitdrift.
- 172 22 februari 1751. Verkoop van de Blekenkamp in de "gemeinte van Eijbergen" aan Swier Deckers voor het bedrag van 61 gulden. De Heer van Borculo wordt nog genoemd.
- 186 12 februari 1765. Verkoop van een perceel veldgrond, " het Vlier" genaamd, aan Floris Jan Teger voor de som van 179 gulden en 15 stuiver. De Heer van Borculo

- geeft hiervoor zijn toestemming als erfmarkenrichter. Bepalingen: Teger mag het dadelijk gebruiken. De Heer van Borculo krijgt de 10e penning.
- 187 Verkoop van percelen grond op dezelfde voorwaarden als op folio 186 vermeld staan.
- 188 1775-1776. Afrekening met Jan Kormelink over aangekochte grond.
- 189 20 januari 1769. Afrekening met Hendrick Koenderinck wegens de pacht. Pachtsom: 10 gulden per jaar. Termijn: 6 jaar.

Functionarissen

Brandheren

- 37 Op 24 januari 1766 en 13 december 1776 worden door burgemeesters en gemeensluiden brandheren aangesteld.
- 76 15 augustus 1730. Aanstelling van 8 brandheren door burgemeesters en gemeenslieden.
- 117 31 januari 1801. Het plaatselijk bestuur van Eibergen stellen tot opzichters over de brandspuiten aan: Frederik Jan Honhof in plaats van de overleden Reinier Tangena, en Ludolph Bouwmeesters i.p.v. zijn overleden vader. Zij ontvangen het gewone salaris, zoals voorheen gebruikelijk. Zij moeten de spuiten smeren "als anders na gewoonte".

Nachtwaker

- 26 In 1696 wordt nachtwaker Jan Warninck ontslagen wegens overtreding van het burgerrecht.
- 27 Later wordt ook nachtwaker Barent Hiddink uit zijn functie gezet. Harmanus Scheepers wordt als nachtwaker aangesteld onder de volgende voorwaarde dat hij tweemaal daags de ronde moet doen "om te sien of de jonges met de koeien ook ymant schade doen of hebben gedaan".
- 116 Ca. 1770. Notitie van 't waakgeld, "zoo den nagtwaaker van ider huis is toekomende en daar van ouds is toestaande op ider huys. Aantal huizen: 123. 4 huizen betalen 2 stuivers, 21 huizen 3 stuivers, 43 huizen 4 stuivers, 20 huizen 5 stuivers en 33 huizen 6 stuivers

Organist

- 140 De aanstelling van een organisat gebeurt in samenwerking met de gereformeerde kerkenraad. De Heer van Borculo moet een en ander goedkeuren. Afschrift van een akte d.d. 26 mei 1709. Tot organist wordt benoemd Derck ter Weeme. Invloed op de keuze hadden naast burgemeesters en kerkenraad, ook "andere aensienlijke personen".
- 141 5 juni 1742. Tot opvolger van de overleden organist Ter Weeme wordt Gerrit Abbinck verkozen. Voorwaarden: hij moet zich presenteren aan de Heer van Borculo, die hem uiteindelijk met de organistenplaats begiftigd. De Heer van Borculo wordt om de volgende redenen erbij betrokken, namelijk als Heer en Hoogst Geërfde en als erfmarckenrichter. Er ontstaan problemen, omdat de graaf van Flemming, als Heer van Borculo, teveel invloed wil bij de benoeming van een nieuwe organist. De stad dient op 20 juni 1743 een protest in, waarna de zaak voor het Landgericht van Borculo komt en tenslotte voor het Hof van Gelderland in Arnhem.

Schoolmeester

- 90 30 september 1721. Voordracht van 3 personen voor het schoolmeestersambt van Eibergen aan de heer van Borculo. Het betreft de opvolging van wijlen Garrit Noef.

De burgemeesters willen medegerechtigd zijn tot het doen van een voordracht naast de kerkenraad. De stad krijgt op 25 juli 1722 gelijk van het Hof van Gelderland.

Markezaken

- 59 1774. Recht van uitdrift voor Derk Kamperman op de Kluijvers tycheloven bij Wooldink zijn huys. Het gaat over het gebruik van het Eibergse veld en veen.
- 60 1704. Recht van uitdrift voor Jan Oinck.
1704? Overeenkomst met Esken Hanninck om turf te mogen steken. Hij betaalt per jaar 1 gulden en 10 stuiver.
- 61 17 april 1732. Otto Coenderink krijgt toestemming om een stukje markegrond aan de Mattesmate te gebruiken dat hij van de gemeente [= de marke] heeft aangegraven. Hij betaalt jaarklijks 1 gulden en 10 stuiver. In 1756 heeft Coenderink kennelijk een hut gebouwd op een ander perceel. De mark beschouwt ook deze hut als haar eigendom, reden waarom Coenderink op Sunte Peter 1757 een pacht moet betalen.
- 62 17 april 1732. Berent te Braack, wonende bij de Matsmate in de buurt van het Swilbroek, krijgt toestemming van het stadsbestuur om zijn getimmerde huis met de aangegraven grond te gebruiken. Hij moet daarvoor, indien het stadsbestuur het nodig vindt, de stadstol beuren (innen). Jaarlijks geeft hij op Petri 2 gulden aan pacht. Op 14 februari 1739 wordt hem deze aangegraven grond verpacht voor een periode van 8 jaar á f 13,--
- 72 Strijd tussen de 'gemeente' van Eibergen en burgemeesters en schepenen der stad Groenlo over een vermeend Grols recht om in "den Brandenvelde en Eijberghsche marken haar beesten te mogen weyden, heyt meien, turff oft schadden sonder eenige restrictie oft conditie te steeken". Advies in deze zaak van Nijmeegse rechtsgeleerden d.d. 24-9-1634. Uittreksel vonnis gedateerd d.d. 20-4-1662. Groenlo wordt daarin in het gelijk gesteld. Op folio 78 uitspraak in deze kwestie gedateerd 25 mei 1639. Klager Eibergen wordt in het ongelijk gesteld. De kopie dateert uit 1662.
- 75 22 februari 1705. Akkoord over uitgangen uit diverse huizen van Willem Stevens en Jan Wevers op Albert Simmelinkskamp ten bate van de gemeente (mark).
24 februari 1736. Idem met Arent Slatboom wegens een achterstand over een uitgang op zijn huis.
23 februari 1719. Idem met Gerrit Rommelers
- 79 Een zaak die voor het Hof van Gelre is gebracht door vrouwe Anna Geertruijt van Pallant, douarière Van Plettenburch contra Arent Schaalen. Haar klacht wordt niet ontvankelijk verklaard. De markegenoten van Eibergen hadden in juli 1691 20 schapen van haar geschut. Klaagster meende recht te hebben om haar schapen in het Brandevelt te laten lopen. Zij wenste schadeloos gesteld te worden.
- 82 14 augustus 1736. Het stadsbestuur laat gerst en haver van Dijck Hendrick in beslag nemen, afkomstig van de "camp bij 't Swilbroeck, liggende daar het gerigte in staat". De stadsdienaar had hem verschillende malen tevergeefs gemaand om de betreffende kamp van de stad te pachten. Op genoemde datum werd 't in beslag genomen graan verkocht.
83. Dijck-Hendrick blijft nalatig, want op 11 juli 1749 laten de burgemeesters en gemeenslieden het hooi eruit halen.
- 82 In 1735 en 1764 laten burgemeesters en gemeenslieden aan het Swilbroek eiken kappen bij het huis waar Dijck Hermen (1735) en Dijck Garrit (1764) wonen, "tot aan de paters haren Hoff, omdat wij oordeelen an oude bewijsen dat die gront waarop die boomen gestaen hebben onder onse gemeente behooren".
- 83 15 april 1738. Burgemeesters en gemeenslieden hebben eiken laten kappen aan de Boumeesterie in de Holterhoek. De eiken zijn verkocht en weggevoerd.

- 87 14 februari 1739. Verpachting van een kamp en huisken aan de Ramsbeke aan Hendrik Kleijn Kolthof, nu genaamd Hendrick op de Beeke of Bekeman. Pacht geldt voor 3 jaren en gaat in op Petri 1739. Fol. 87v. Verlenging van de pacht.
- 100 4 mei 1688. Strijd op de markegrenzen van Eibergen en Vreden vanwege het steken van turf. Er wordt een akkoord gesloten. Op folio 102 vervolg van deze grenskwestie, 1732 en correspondentie daarover.
- 118 20 augustus 1745. Schikking over het gebruik van het Eibergse veld door Beerntje Wilderink, weduwe van Hendrick Reekers.
- 139 13 maart 1775. Akkoord met Hermaanus Veehoff over zijn recht van uitdrift en over de pacht van een kempken bij de Emaauws op de Rammelsbecke. Voorwaarden: hij betaalt 1 gulden en 10 stuivers; zijn erfgenamen hebben geen recht op de grond en het getimmer; géén van de kinderen mag bij hem introuwen.
- 139 13 maart 1775. Afrekening met Jurrien te Menkhorst, "thans woonende op de Koldewey", over zijn recht van uitdrift. Tot de voorwaarden behoort o.a. dat na zijn dood het huis en grond vervalt aan de "gemeente" van Eibergen. Deze Menkhorst is kennelijk timmerman. Op verzoek van de burgemeesters heeft hij de doodskist van Garrit Jan Geerdink getimmerd. Op die manier betaalt hij het recht van uitdrift. De Menkhorst is een nog thans bestaande boerderij in de Holterhoek.
- 142 5 december 1742. Garrit Jan Greevink wordt beboet wegens het verkopen van kluin an onberechtigden. Hij wordt gevangen genomen maar weer vrij gelaten nadat hij en boete van 2 gulden heeft betaald.
- 142 5 december 1785. De jood Zamson Levij heeft kluin gekocht van Jan Willem Heulskers die geen accijns wilde betalen.
- 159 11 april 1800. Aan Hendrik Menkhorst wordt verkocht het recht van uitdrift van zijn plaatsje aan de Koldewey voor een bedrag van 70 gulden. "Actum op het Stadhuis".
- 160 25 augustus 1744. Er wordt vee van Rekkensen geschut, omdat het liep "in onse Eijbergsche merckt". Reeds 's avonds komt het tot een akkoord. De Rekkenaren betalen een boete van 11 gulden en 10 stuivers. Bovendien betaalden zij de vertering die bij die gelegenheid gebruikt is. Het betreft de Rekkenaren: Jan ten Dijcke, Christiaan Hemsinck, Eijmbert en Jan Coerdes.
- 160 25 september 1744. Jan ten Nieuwenhuis heeft 3 Munsterse beesten en een os geschut met het doel 35 gulden en de kosten terug te krijgen van de Munstersen die hij heeft moeten betalen toen zij zijn vee in beslag genomen hadden toen dat op Munsters grondgebied terecht was gekomen. Op 26 september namen de Munstersen vee van Paelhar in beslag in ruil voor de 3 beesten en de os. Paelhaar en Ten Nieuwenhuis verzoeken de burgemeesters hieraan te willen meewerken. Dat gebeurt ook, maar Paelhaar moet de kosten van stalling en voer voor de geschutte beesten voor zijn rekening nemen.
- 195 23 januari 1808. Verkoop van het recht van uitdrift aan Willem Jacob ten Cate voor het nieuwgebouwde huis op de nieuwgekochte veldgrond tegen het Flier in de Holterhoek voor de som van 75 gulden. Normaal kost de uitdrift 80 gulden, maar Ten Cate betaalt contant.
- 207 12 november 1786. Akkoord met Jan Hendrik ten Harkel op den Jukkenbarg over diens uitdrift op de nieuwe grond tegen een jaarlijks bedrag van 5 gulden.
- 212 21 augustus 1744. De stad geeft toestemming aan Jan Wilm Simmelink op 't Grolse Tiggelwerck, Berent ter Vogt, Berent Steenkamp en Hermen Drost, te samen wonende op den Coerboem, alsmede voor Wilm aan de Masebraack, voor het weiden van hoeden van vee in de " Eijbergse merckten en velden" .
- 216 16 april 1785. Akkoord met Garrit Jordens, wonende in den hoff bij de Ontienk, over het gebruiksrecht van het Eibergse veld en veen. Voorwaarden: 1 gulden en 5 stuiver per jaar, te betalen op St. Peter. Voorts mogen de burgemeesters het gebruiksrecht opzeggen wanneer het hen belieft.

- 222 1772. Willem Woolink op 't Tiggelwerk koopt het recht van uitdriift voor 80 gulden.
222 1777. De weduwe Boumeester koopt het recht van uitdriift.

Stedelijke financiën

- 18 De rente van obligaties wordt soms voldaan in de vorm van grondgebruik, recht om turf te steken of plaggen te maaien.
- 51 De schulden van de stad Eibergen werden soms hoofdelijk omgeslagen (1696). Toen Frederick Boumeesters op 7 maart 1696 bijbetaling had geweigerd werden hem de "sulle [houten drempel] en de middelaar" van de grote deeldeuren in beslag genomen en in het openbaar verkocht. Op 11 maart 1696 haalt Boumeesters zijn spullen weer op nadat hij een boete en zijn aandeel in de bijdrage aan de aflossing van de Eibergse schulden heeft voldaan.
- 56 30 oktober 1741. Burgemeester B. Harbers heeft van juffrouw Johanna Willink de somma van 100 gulden "genegotieert", "welke ten nutte en behoefte van Onse gemeente sijn gemplojeert". De collega-bestuurders stellen Harbers schadeloos en de stad tekent voor de aflossing en de rente.
- 57 (Ongedateerd) Burgemeesters en gemeenslieden hebben 1000 gulden opgenomen van Jan Stroonck voor een rente van 3 ten 100. Als onderpand dient "onsen stadts- en gemeindes eigendom". Behalve door de 4 burgemeesters en de 2 gemeenslieden wordt het stuk ondertekend door 5 rotmeesters.
- 63 11 mei 1668. Obligatie op naam van Geert ten Hasebroek uit Haarlo, groot 50 daalder, "ten laste van de stad Eibergen, bestemd "tot dempinge van onse statsschulden". In ruil daarvoor mag Hasebroek zoveel turf uit het Eibergse veld steken als voor eigen behoefte nodig is. Maar hij mag geen turf verkopen of door anderen laten steken. Anders vervalt het geld aan de "stadt ofte gemeente".
- 64 9 april 1694. Obligatie van 50 gulden op naam van Peter Gruijl ten laste van de stad. Gruijl krijgt in ruil het recht om turf te halen en schollen te steken voor zijn "koeter", de Huiskesstede in Avest. De voorwaarden zijn identiek aan die voor Geert ten Hasebroek.
- 65 1 mei 1672. De stad neemt 100 Caroligulden á 20 stuiver het stuk op van Ludolf Lostken, richter en burgemeester te Groenlo. Als rente mag zijn bouwman op Loesinck in Haarlo het "Eibergse gemeene velt en feene gebruiken", maar alleen voor eigen behoefte. Voorwaarden als op folio 63.
- 66 Ca. 1645. De stad neemt 75 daalder á 30 stuiver het stuk op van Waender Geerdinck en zijn vrouw Berndeken. Het geld wordt gebruikt tot betaling van 100 daalder die de burgers van Eibergen aan de weduwe van Frederich van Bronkhorst schuldig zijn geweest. Voorwaarden als op folio 63.
- 89 12 december 1739. Lening van Arent Bussinck ter grootte van 70 gulden "ten voordeele van onse gemeente". Als rente krijgt de bouwman van Arent op het halve Bussinck in Haarlo bepaalde maar beperkte gebruiksrechten in het Eibergse veld en veen.
- 99 16 februari 1751. Lening van Gerret ten Deesge uit Haarlo ter somma van 75 gulden "ten voordeele van onse gemeente". In plaats van een geldrente krijgt hij gebruiksrechten in het Eibergse veld en veen. Houdt hij zich niet aan nader bepaalde beperkingen dan vervalt zijn lening aan de stad. Op 22 april 1776 kwam er nog 10 gulden bij.
- 123 Stadsrekening over 1743.
- 128 Stadsrekening der stad Eibergen vanaf Sint Matthias 1743. De rekeningen worden afgehoord door burgemeesters en gemeenslieden en keurgenoten. Inkomsten verkrijgt de stad uit het opbrengen (in beslag nemen) van vee, het oppassen en voederen van dat vee. Uitgevan: rezien en verblijfkosten ("vertering"); arbeidsloon,

- onderhoud pompen en brandspuit; salarissen advocaten; arbeidsloon stadsdienaar Geverdinck; verteringen; kosten van de Keurday in de kerk; rente; kosten boekhouding.
- 130 Rekening over 1744-1745 (St. Matthias) van inkomsten (pachten, burgerschappen, verpachting tol en de Hagen) en uitgaven (papier, inkt, jenever, de koster voor 2 jaar oppassen in de kerk, de schoolmeester (voor het onderwijs aan de arme kinderen), salaris advocaat Lambergen. Ook zijn de rekeningen opgenomen die niet betaald zijn.
- 152 Rekening over 1745-1746 (St. Matthias). De "gemeente" heeft weer twee obligaties moeten afsluiten ter waarde van resp. 389 gulden en 10 stuiver en 250 gulden. Het laatste bedrag is opgenomen bij Derck Marienburg.
- 159 De stad is schuldig aan Menkhorst over 1791 aan arbeidsloon: "4 dagen ypen op den Hagen gesnoeit, daags 14 stuiver, is 2 gulden" en "in mey een hecke gemaakt aan den Jeukenbarg met het hout: 5 gulden en 4 stuiver".
- 162 Stadsrekening over 1745-1746 (St. Matthias). Kostenposten (o.a.): proceskosten Groenlo-Eibergen 105 gulden; salaris jurist dr. Lambergen 101 gulden; reis- en verblijfkosten juristen van het hof van Gelderland. De rekening wordt afgehoord door de rotmeesters/keurgenoten.
- 164 Stadsrekening 1746-1747 (St. Matthias)
- 167 Stadsrekening 1747-1748 (St. Matthias). Bijzondere kostenpost: inkwartiering regiment Hessische troepen.
- 168 Stadsrekening 1748-149 (St. Matthias). Bijzonderheden uitgavenkant: "betaalt an de officieren van de Burger Compagnie over de geboorte van een jonge prins door order burgemeesters 4 gulden"; dakpannen op het stadhuis gehangen door Derck Harbers.
- 171 22 februari 1744. Afrekening met kerkmeester Ten cate over een obligatie op naam van de kerk ten laste van de "gemeinte".
- 171 24 februari 1751. De door burgemeester H. Cluijvers opgemaakte stadsrekening over 1750-1751 wordt afgehoord.
- 172 1 mei 1752. De stad leent mnaar liefst 1100 gulden van Lucas Engerink uit Enschede. De rente bedraagt 3 gulden en 5 stuiver per 100 gulden. Bij niet tijdige betaling (1 mei) moeten 3 gulden en 10 stuivers betaald worden. De opzegtermijn is een half jaar. De akte is doorgehaald ten bewijze van aflossing.
- 172 25 februari 1771. Controle stadsrekening over 1769-1770. De boekhouder-burgemeester heeft nog 111 gulden en 9 stuiver tegoed van de stad.
- 174 25 februari 1760. Controle stadsrekening 1759-1760. De boekhouder, burgemeester Garrit Honhof, heeft nog 94 gulden en 10 stuiver tegoed van de stad.
- 175 1750-1751 en 1758: controle stadsrekeningen.
- 175 23 februari 1752: stadsrekening ("ontvangst van de burgerschap") over 1751-1752 (St. Matthias).
- 179 27 oktober 1775. De stad neemt 150 gulden op van Harmen Hofkens uit Winterswijk en Harmen ten Cate uit Almelo. Hun bouwman (pachter) Willem Buijntink in Avest, krijgt gebruiksrechten op een stukje van het Eibergse veld en veen.
- 181 6 juli 1775. De stad leent van Abram Willem uit Deventer 150 gulden. Zijn bouwman op Klein Nahuijs in Avest krijgt in ruil daarvoor gebruiksrechten in het Eibergse veld en wel alleen voor eigen gebruik en niet ten noorden van de kerkweg [naar het Zwilbroek]. Bij overtreding verliest de bouwman zijn rechten en vervalt de lening aan de stad.
- 191 25 februari 1768. Afhoring stadsrekeningen 1767-1768.
- 193 24 juni 1775. De stad leent 115 gulden van Jan te Nahuijs in Avest onder voorwaarden als elders vermeld.
- 193 2 februari 1776. Opnieuw leent de stad geld ter somma van 100 gulden van Derck Martens uit Avest, onder voorwaarden als elders vermeld.

- 198 24 mei 1756. De stad leent 75 gulden van Anna Koppers, weduwe van Berrent van Scholte van Huppele in Haarlo. Rente en voorwaarden als elders.
- 200 27 januari 1751. De stad neemt een geldlening op bij Jan Grote Bogt en Willem Groten Buijtinck ter somma van 75 gulden van elk van beiden. In 1798 liep de rente nog door.
- 201 23 mei 1752. De stad neemt een lening ter grootte van 75 gulden op bij Jan Smal Brack. In plaats van rente mag zijn bouwman op Kleine Boght in Avest gebruik maken van het het Eibergse veld.
- 202 1 juli 1775. De stad neemt een lening op ter grootte van 150 gulden bij doctor Knikkinck uit Groenlo. Gebruiksrechten in het Eibergse veld worden toegekend aan zijn bouwman Lammert te Vogt.
- 204 1 november 1782. De stad neemt een lening van 100 gulden op bij Hendrik Ruwhof uit Haarlo, wonende op het Stieltjen. Rente en voorwaarden zoals elders.
- 206 Augustus 1785. De stad neemt een lening op van 250 gulden bij Albert Toemason te Lochem, tegen een rente van 3½ % per 100 per jaar. De lening wordt opgenomen om daarmee geweren te kopen op last van een resolutie van de keurgenoten op St. Matthias 1785 (Patriottentijd!).
- 209 De stad neemt een lening van 85 gulden op bij Albert Maas op Scheepers in Hupsel. Rente in natura en op voorwaarden als elders.
- 213 1 februari 1773. De stad neemt een lening op van Jannes te Raa op Avink, Jan Willemsen, Hendrik Bouwman, Hendrik Klein Avink en Jan te Giffel voet zijn bouwlieden Keusink in Haarloo en zijn "wunner" (wönner of huurder) Altena. Ieder geeft 60 gulden. Rente in natura onder voorwaarden als elders. Klein Avink geeft 20 gulden meer, maar rente en voorwaarden blijven ongewijzigd.
- 217 1773-1805. De burgemeesters en gemeenslieden verstrekken d.d. 26 oktober 1745 een lening van 800 gulden aan Garrit Weevers. In de periode 1773-1805 worden de achterstallige renten verrekend.
- 217 Stadsrekening 1771-1772 (Matthias)
- 220 Stadsrekening 1772-1773 (Matthias)
222. Stadsrekening 1773-1774 (Matthias). Uitgavenposten: planken voor de brug in de Hondevoort, ketting van de havenkraan; verbouwing van de school (burgemeester Honhoff legt de dokken; Derk Harbers metselt en burgemeester Abbink heeft glazen (ruiten) geleverd. Kom daar nu nog eens om!

Openbare werken

- 55 9 april 1735. De goot in de stad tussen de huizen van Simons en Rommeler wordt verlegd op kosten van de stad en met toestemming van de bureu. De stad verplicht zich verder tot het onderhoud.
- 58/59 1790. dagloon voor Arnoldus en Aelbert Berentsen voor 12 dagen "steene garden [= verzamelen/oprapen] en de straat helpen opbreken".

Rechten

Algemeen

- 42 2 januari 1700, Petrus Sibilla, rigter der heerlijkheid Borculo, bevestigt, dat Eibergen door hem "altoost voor een stad is geconsidereert en selfs bij sijn hooghgravelijke excellentie en mijnen genadigen heere uyt kragt van aloude coustumes, oock in verscheyden poincten stadsgeregtigheeden..."

Burgerrecht

- 15 14 maart 1745. Berent Wenninck komt terug uit Geesteren, hij was voorheen al burger van Eibergen en betaalt daarom 55 gulden.
- 22 19 januari 1743. Burgerschap Hendrick Wolters uit Rekken, gehuwd met de weduwe van Gerrit Wolfs.
- 23 19 januari 1743. Willem Ruijters, zoon van Gerrit, gehuwd met Stijne Honhof. Hij betaalt in twee termijnen.
- 23 23 februari 1749. Daniel van Thuil, geboren in Linde in de Neder-Betuwe, gehuwd met Elisabeth Cocks, geboren te Eibergen. Pas in 1778 voldoet hij de laatste termijn van zijn burgerschap en de halve ton bier.
- 24 24 november 1744. Jan Ruijters, zoon van Gerrit, gehuwd met Hendrina ten Raa. In 1747 heeft hij zijn burgerschap voldaan.
- 24 12 juli 1747. Gerret Reijmelinck, geboortig uit Markvelde, gehuwd met Maria Menckveldt, dochter van zaliger Ludolf wint het burgerschap. Het wordt voldaan in 1751.
- 25 1 juli 1745. Burgerschap Jan Strooband uit Winterswijk, gehuwd met Margaretha ter Weeme, weduwe van Harmen Jan Poelhuijs.
- 28 20 februari 1747. Burgerschap Gerret Wamelinck, geboortig uit het kerspel Winterswijk, gehuwd met Stina Wunnekes uit Neede
- 33 1751. Burgerschap Jurrien Vunderink, geboren in Lochem, gehuwd met Geesken Ringoo, weduwe van Hillebrant Abbink (?).
- 33 Juni 1751 Gradus Eggink is "bij onderschuiving" in Eibergen gaan wonen. 1752. Harmanus Hyddynck wil burger worden voor en jaarlijks bedrag van 2-10-0, maar "dat bovenstaande is vernitigt en wort voor geen borger erkent".
- 34 1751. Burgerschap Derk Vunderink, geboortig uit Borculo, gehuwd met Geertruit Waank. Pas in 1772 heeft hij zijn burgerschap en de halve ton bier voldaan.
- 68 19 januari 1760. Burgerschap voor Hendrik Nilant uit de Leugemorshoek
- 69 Ca. 1760. Burgerschap Derk Nijland
- 69 19 januari 1760. Burgerschap Jan Wansinck uit Rekken.
- 70 Mei 1758. Burgerschap Hendrick Olthof uit Haaksbergen
- 70 15 december 1790. Burgerschap Jan Hendrik Maat uit de Holterhoek
- 71 24 mei 1770. Burgerschap Arent Lusinck uit Neede
- 71 31 januari 1774. Burgerschap Adolf Grevink uit Winterswijk. Als borg stelt hij een obligatie van Willem Hendrik Willink van 75 gulden. Hij heeft 25 gulden meteen voldaan.
- 84 September 1736. Burgerschap Albert Huninck
- 85 20 juli 1729. Burgerschap Berent ter Beeck uit Groenlo, gehuwd met Elisabeth Wevers. Hij betaalt in twee termijnen: resp. 75 en 25 gulden.
- 86 20 juli 1729. Burgerschap Berent Hiddinck uit Olden Eibergen, gehuwd met Henders Cluijvers, weduwe van Gerret Herperinck. Het burgerschap wordt in 1751 voldaan.
- 97 1 mei 1771. Burgerschap van Jan ten Harkel, geboren in Olden Eibergen, gehuwd met de weduwe van Otto Wormmeister. Borg: Gerhardus Eggink voor 50 gulden. 1768. Burgerschap van Reinder Tangena, geboren te Goor, gehuwd met de dochter van Berent Harbers. Het burgerschap is voldaan in 1774.
- 98 15 februari 1742. Burgerschap Wolter Temminck uit Mallem. Hij is gehuwd met Hendrina Simmelinck. In 1743 is het burgerschap voldaan.
... Burgerschap Hendrik Joost Revius.
- 98 10 november 1770. Burgerschap Jan van der Las, geboortig uit Amsterdam, gehuwd met Aeltjen Cluivers. Het bedrag is in 1779 voldaan.
- 98 8 april 1772. Burgerschap Jan Hendrik Reufelt, geboren onder Winterswijk, gehuwd met de weduwe van Berent Elders. Borg: Hendrik Geeverdink. Het bedrag is in 1774 voldaan.
- 119 19 december 1763. Burgerschap Jan Reijerinck, geboortig uit de buurschap Swol.

- 120 20 februari 1749. Burgerschap Gerret Rauwerdinck, geboortig uit het kerspel Winterswijk, gehuwd met Stine Winnekes uit Neede.
- 122 Burgerschap Jan Tuinder, geboortig uit Varsseveld, gehuwd met de weduwe van Barend Boumeesters. Het burgerschap is voldaan op 28 mei 1792.
- 125 21 december 1786. Burgerschap Reymen de Bitter. Hij krijgt werkloon wegens 14 dagen arbeiden voor de stad: 7 gulden = 10 stuivers per dag. Met deze arbeid betaalt hij zijn burgerschap.
- 126 23 februari 1786. Burgerschap Derk Flierhaar. Hij voldoet het burgerschap met arbeid voor de stad.
- 151 Keur van St. Matthias 1744 (25 februari) over de toelating tot en de betaling van het burgerschap. De burgemeesters worden belast met de uitvoering van deze keur.
- 158 1 mei 1788. Burgerschap Beerent te Bals (doorgehaald).
- 177 26 oktober 1763. Burgerschap Hermen Rerrynk.
- 177 Datum? Burgerschap Flips Nijland, deels betaald met inkomsten uit het hoeden van koeien.
- 177 27 april 1767. Burgerschap Gerret Bilderbeck
- 178 1762-1769. Termijnbetalingen burgerschap Jan Reijerink.
- 190 Onderhoud burgerschappen. 8 april 1769: Gradus Abbinck te Amsterdam, jaarlijks 2 gulden en 10 stuiver; oktober 1781: Graadus Scheepers, zoon van Manus Scheepers; oktober 1781: Arent ter Weeme.
- 191 27 februari 1779. Burgerschap Hendrikus Vriendies, zoon van Jan, te Eibergen, gehuwd met Aaltjen Slatboom. Het verschuldigde bedrag wordt in 1784 voldaan.
- 192 6 maart 1775. Jan Ruijter, zoon van Jannes, wil zijn burgerschap laten waarnemen door Jan Twenhuijs wegens zijn verhuizing naar Amsterdam. Voorwaarde: indien hij nalatig is in "het laten waarnemen van zijn togten en wagten", zal hij verstoken zijn van zijn burgerrecht.
- 202 2 februari 1775. Burgerschap Beerent te Roller, geboren op den Koerboom, gehuwd met Beerent Diena Weevers, dochter van Jan. In 1780 is het burgerschap voldaan.
- 203 22 november 1775. Burgerschap Garrijt te Leugemors, geboortig uit de Leugemorshoek, gehuwd met Aleyda Abbink, dochter van Catryna Abbink. In 1795 heeft hij zijn burgerschap nog steeds niet voldaan.

Burgerschapsvoorwaarden

- 121 7 februari 1779. Resolutie van burgemeesters en gemeenslieden over de toelating van personen tot het Eibergse burgerschap: zij die niet direct genoeg kunnen betalen zullen twee borgen moeten hebben. Voorts dient binnen een "vierendedeelsjaars" het burgerschap betaald te zijn. Géén vrouwen, "hoe en op wat voorwensel die zoeken in te sluypen, zullen toegelaaten worden hier zig neer te zetten, anders voort uyt onse stadt te vertrekken sonder eenig uytstel of verloff te verleenen".
- 150 25 februari 1744. De keurnoten hebben een serie "artikelen" aan de burgemeesters en gemeenslieden overhandigd, met het doel dat die "dese artykelen sullen hebben ten uitvoer te stellen":
1. Nieuwe burgers moeten eerst betalen vóórdat zij markengrond mogen gebruiken.
  2. Niemand mag in Eibergen gaan wonen, vóórdat hij zijn burgerschap geheel en al heeft betaald.
  3. De keurgenoten ordonneren dat vanaf heden geen "rooms chatolijken in dese gemeente voor burgers" aangenomen mogen worden.
  4. Bepaalde burgerschappen moeten door de keurgenoten in behandeling genomen worden.
  5. De burgerplicht wordt jaarlijks voldaan met 2 gulden en 10 stuiver. Burgemeesters en gemeenslieden nemen deze bepalingen over.

Ijcrecht

- 10 Opleggen van een boete "na onse regt"
9 e.v. Conflict met de drost van Borculo over het ijcrecht, "want van ondenkelijke jaren en tijd hebben dat die borgemeesters en gemeensluyden altijt bij haar gedaan".

Jodentribuut

- 195 1786-1795. Akkoord met de te Eibergen woonachtige joden over het jaarlijks op St. Petri te betalen bedrag: Leevij Samsens 4 gulden, Ehefrajms Jakobs 3 gulden, Jochem Meijers 2 gulden, Bendikt Joseeps 3 gulden, Isak Jooseps 3 gulden; 1795: Mozes Jacobs 3 gulden, Efraim jacobs 1 gulden, Mattijus Meijers 1 gulden, Izak Joosefs 3 gulden.

- 20 *Het zelf mogen uitvaardigen van plakkaten* c.q. biljetten ten behoeve van passerende legers. In 1701 schrijft het stadsbestuur aan de heer van Borculo over een inbreuk op deze gewoonte: "dat sij lieden [de burgemeesters] onnadenkelijke jaren herwaarts in de gewoonte sijn geweest." "... Dese gewoonte is nooyt wedersproken of belett, tot dat ...".

Opleggen van boetes door het stadsbestuur

- 33 8 februari 1751. Derk Vunderink krijgt een boete wegens onbetamelijk gedrag op de traat na klachten van burgers over zijn handel in vellen van "kranke beesten", die hij bij de viller had gekocht.

Peindingen vonden plaats op grond en het burgerrecht en markenrecht.

- 48 22 augustus 1776 wordt bij Garrijt ter Weeme een spinnewiel en een wateremmer in beslag genomen, omdat hij een boete, namelijk een "buere vol kluen" niet wilde geven omdat hij onder den dijk op het venne gemoddet hadde".
- 50 In 1699 wordt Jan ter Huijrne onder 't gericht van Grol beboet wegens het halen van heide ('hiet") uit het Eibergse veld. Het in beslag genomen paard werd echter uit de "peindestal" gestolen. De rest werd in het openbaar bij de Schiltputte in Eibergen verkocht "volgens het oude Burgerrecht".
- Op 24 juni 1723 worden de in beslag genomen ("gepeindete") percelen van Gerhardus Abbinck "den dardendagh" in het openbaar verkocht aan de meestbiedende.
- Op 9 mei 1729 wordt een koe van de voogd "gepeindet". Het beest had schade aangericht bij Gerrit Honhof alias Menneken. De koe werd in 't schutskot gebracht na ouder gewoonte.
- 52 Op 24 januari 1712 wordt Lammert Honhof een koe "affgepeindet" omdat hij niet wilde waken.
- 53 25 november 1648: voor het uitspannen van een paard, vermoedelijk wegens het weigeren van tolbetaling door Jan ter Weme, wordt een boete opgelegd en wordt het paard "na olde regt sonder het gerigte van Borkeloo na Borgerregt tot Eijbergen verkoft".
- 53 In 1692 worden de schapen van de "wel edele vrou van Marhulsen, die gehoed werden in het Eibergse veld, geschut en de "derdendagh" in 't openbaar verkocht bij de Schiltputte na "drie gaende feilinge en oproeping door onsen oproeper".
- 54 december 1704. Gerrit ter Weeme, mulder van Mallem, is het "groote net met een ijshaak afgependet", omdat "hij verscheyden ons in den Hondevoort hadde laten vissen".
- 54 28 juni 1715. De schadden die door Grootholt ten onrechte werden gemaaid, zijn in beslag genomen en verkocht.

- 26 *Tolheffing* vond zowel plaats in het Mallemer veld als elders in het kerspel Eibergen "craft older possessie". Daarover is voor het Münsterse gericht in 1607 een proces aangevangen, dat op 23 maart 1620 leidde tot een akkoord.
- 30 Tol wordt geheven over graan, beslagen karren.
- 31 Verpachting van de stadstollen. In 1742 is Hendrik Jan Simons pachter. In dat jaar worden vijf wagens beladen met hout van baron van Ginckel, heer tot Middachten, in beslag genomen.
- 67 Januari-februari 1741. Geschil over de tol. Burgemeesters en gemeensluiden worden verzocht te arbitrereren tussen de pachter van de tol en Albert Leerink.
- 68 5 september 1742. Jan ten Kesenbrink uit Groote Mast onder Vreden weigert tol te betalen.
- 135 17 september 1741. De wagen en het paard van Godefridss de Raat uit Denekamp worden opgebracht, omdat hij geweigerd heeft tol te betalen aan de "opbeurder" Berent Steenberg.
- 136 Problemen met de weduwe van Esken te Vaarwerk, omdat zij geweigerd heeft de tol te betalen bij het wegbrengen van de Wisscherpacht naar Vreden. Haar paard wordt in beslag genomen en publiekelijk verkocht.

Verhouding tot de Heer van Borculo

- 115 Op 21 februari 1742 verzoekt voogd Derk Boumeesters namens drost R.O. van Duith de burgemeesters van Eibergen om met de burgerij de graaf van Flemming als "heer deser Heerlijkheid de eere aendoen" hem te willen inhalen, "'t geene wij ook hebben aengenoomen".
- 133 Afschrift van een brief van burgemeesters en gemeenslieden aan de Heer van Borculo over het geschil met Münster over het Eibergse veld. De stad zoekt steun bij zijn heer in deze zaak.
- 178 1769-1770. Meningsverschillen in het stadsbestuur over het al dan niet beginnen van een gerechtelijke procedure tegen de Heer van Borculo wegens de "Quaksalver" die in Eibergen een theater wilde beginnen. Op folio 179 de tegenverklaring.